

Bethen, *De horis planetarum*

Notice by David Juste

Author and origin: unknown.

Significance: two extant manuscripts and five printed editions from 1493 to 1551, where the work follows Bethen's Centiloquium (see description of that text).

Contents: twelve short chapters dealing with 'elections' according to the seven planetary hours (1-7), to the rising triplicity (8-11) and to the hour of Saturn when a sign ruled by Saturn is rising (12).

Reproduction: Basel, Iohannes Hervagius, 1533, second part, pp. 110-112 [Warburg FAH 750].

Title: Bethem de horis planetarum.

Inc.: 'De hora Saturni. Cum fuerit hora Saturni, bonum est emere res gravis naturae, ut ferrum, stannum, plumbum...' [TK, 299].

Expl.: '... et quod diximus de Saturno, sic intellige de omnibus aliis planetis.'

Bibliography: F.J. Carmody, *Arabic Astronomical and Astrological Sciences in Latin Translation. A Critical Bibliography*, Berkeley-Los Angeles, 1956, p. 75 (nr. 2).

- 138 Cui vigor maximus & posse magnum fuerit, est cui Sol in medio coeli cum Saturno erit in signo masculino orientalis.
- 139 Cum Luna & ceteri significatores remouentur ab angulis, non perficientur res ipsae, nisi fuerit quomodo ex itinere, & non ex alio.
- 140 Cum non fuerit inter aliquem planetarum, & significatorem istius aspectus, et fuerit uterque in eodem circulo, & ex circulis parallelis in nadir uel anahat, uel in æquinoctiali itinere, erit melius quam istius aspectus.
- 141 Omnis planeta duo habet signa, præter luminaria, quorum utrumque solā habet domū, quoniam eorum lumen est Saturni tenebrositas, ideoque posita sunt eorum domus contrariae.
- 142 Fortunae sunt fideles & prosperae, cum fuerint in locis exaltationis ac directae, nec non & auctae lumine.
- 143 In magnis & exaltatis rerum diuitiis uel iniitiis laudat ut sint luminaria in terminis fortunarum sese aspicientia, & ut domini terminorum sint ex rei incipiendae natura.
- 144 Res circuli, quae complectuntur omnia, & quae maximae sunt, septem sunt, uidelicet principium creationis hominum anni Solis maximi, & sunt 1413. Cum autē ascēderit aliquod initium in termino ascendētis radices cuiuslibet inceptionis, in ueneritque duo minuta duorum planetarū grauium. Scientia horae anni, in qua cōiungetur in signis ascendens reuolutionis anni mundi, ascendēs quoque cōiunctionis uel præuentionis, quod fiet etiam in hora natiuitatis uel quæstionis.
- 145 Non accidet super aliquem bonum uel malum, nisi cum mutatur natura uel similitudo triplicitatis signorum planetarū, quae sunt eius loci significatores.
- 146 Cum diuersificantur duo climata, diuersificatur planetarū aspectus & eorum radii.
- 147 Cum uero duae latitudines diuersificantur, circuli eius circularis motus diuersificantur. In hoc autem capitulo nullus ita perfecte locutus est.
- 148 Duorum nodorum impedimēta peiora sunt planetis inferioribus quam superioribus.
- 149 Figura circuli in quæstionibus magnae similitudinis, est ad similitudinem animae quærentis.
- 150 Cum fuerit Iupiter in Ariete directus, absque malo aspectu fortunarum, dabit formidinem, & regnum in quo nulla fiet iniustitia.

BETHEM DE HORIS

PLANETARVM.

De hora Saturni.

Ubi fuerit hora Saturni, bonū est emere res gratis naturae, ut ferrū, stannum, plumbum, & omnia metalla, & lapidem, & pannos nigros, & incipere homines fodere, & aliquas fraudes excogitare contra inimicos, & non est bonum sanguinem minuire, nec medicinam accipere, nec potestati loqui, nec prælato monacho hypocrite, nec piscatori, nec uenatori, nec alicui amico loqui, nec aliquem murū construere uel ædificare, nullū quidē hominem incipere est bonū, neque aliquam societatem facere, nec uxorem accipere, quia nunquā erunt concordēs, nec pannos incidere, nec nouos induere est bonum.

De hora Iouis.

Hora Iouis bonum est emere & cambiare argentum, & omnia negotia tractare, quae pertinet ad argētum, & pannos azuri coloris metari, & potes & domos orationis causa, & iter causa domini bonum est incipere causa etiam negotiationis, navigationis iter incipere bonū est, & medicinā accipere, & sanguinē minuire bonū est, & loqui de concordia, & pace, & amicitia, & potestate, & emere equos castanei coloris, & arma de azaro bonum est, & telā ordire, & agrum arare, & seminare, puteū etiam fodere, murum construere & ædificare, quid plura referas: omnia bona opera bonū est incipere hora Iouis.

De hora

De hora Martis.

Hora Martis bonum est emere arma, & equos ferrandos, et omnes equos aptos in bello, galeas armate, iter causa belli incipere, siue per terram siue per mare, & omnes pannos rubei coloris emere, medicinā uero accipere, & sanguinē minuere, iter incipere propter aliquam negociationem nō est bonū, præterea bonū est omnia opera quæ ad ignē pertinet, sicut fabrorū, coquorum, fornatorum, fornafariorū, et quemadmodū diximus de hora Saturni, nō est bonū incipere societatem, nec uxorem firmare uel ducere.

De hora Solis.

Hora Solis bonum est emere aurū, & omnes res aurei coloris, & equos aureos, & optimum est in ea hora loqui regi, & omnibus potentibus, & bonū est potestatibus iter incipere causa belli, & incipere bellum, & bonum est negociari pannos crocei coloris, medicinam uero accipere, sanguinem minuere, aut iter incipere negociationis causa, siue uxorem ducere, uel societatem conducere, uel facere uel contractare nō est bonū neq; malū.

De hora Veneris.

Hora Veneris bonum est emere feminas, margaritas, & omnia ornamenta mulieris, & annulos aureos, & omnes res muliebres inuadere, desponsare, & uxore ducere perfectissimum est, emere quoq; equos albos, & uestimenta alba, & medicinā accipere, & sanguinem minuere, loqui reginis & nobilibus mulieribus bonum est.

De hora Mercurij.

Hora Mercurij bonum est emere omnes res pictas, scriptas, frumentū, milium, panicū, et omnes uestes uarii coloris, quæ pertinent ad usum hominum species omnes, bonum est emere bombace, setam siue sericū, & omnia opera quæ sunt de serico, & incipere placitū facere, uxore quoq; ducere, ac societate facere, medicinā etiam accipere, sanguinē minuere optimum est, iter quoq; causa negociationis facere, equos quoq; baleianos emere, & arma duorum colorum crocei & aurei, & uestimenta uiridis coloris emere, telam ordiri bonum est.

De hora Lunæ.

Hora Lunæ bonum est emere mel, oleum, ficus, castaneas, nuces, amigdalas, lanam, linum, canapum, ordeum, carnes porcorum, & omniū animalium, prætēr q̄ ouium, bonū est etiam emere aues ad mercuriū pertinentes, & omnes bestias quæ pertinent ad macellū, iurare, deceptiones, traditiones, fraudes, & ingenia facere bonum est, opera quoq; quorum uis stabilitatē, nō est bonum incipere, quorum uero uis celeritatē, bonū est incipere.

De ortu triplicitatum, et primo de ortu primæ triplicitatis.

Si fuerit in ortu Aries, Leo, uel Sagittarius, quia ista signa sunt ignea, bonū est sub eorum ortu incipere ea quæ pertinent ad ignem, sicut fornacem incendere, aurum, argentum, plumbum, stannum, auricalcū colorare, & contra fabricalia, & omne opus cuius uis celeritatem, nauigare, cursus equorum facere, nuntium mittere, uela erigere, puteū fodere, thesauros inuenire, & multa quæ numerari nō possunt.

De ortu secundæ triplicitatis.

Si fuerit in ortu Taurus, Virgo, uel Capricornus, quia sunt signa terrea, bonum est sub eodem ortu omnia opera facere quæ pertinent ad terram, ut est terram arare, emere terras, & domos, terram mensurare, & diuidere uestimenta, & emere ligna, ex quibus uis facere naues, & omnia ædificia, & omnia opera facere, cuius uis habere stabilitatem, perseverantiam, & durabilitatem.

De ortu terciæ triplicitatis.

Si uero ascenderint Gemini, Libra, uel Aquarius, quia sunt signa aërea, sub eorum ascensu bonum est facere quæ pertinent ad aërem, ut arborē in nauī ponere, & in ipsam erigere, & antennis & uela preparare & extendere, & omnia opera quæ pertinent ad nauem, cursum equorum & galeatum, & iter bonum est incipere.

I; De ortu

licet & inferiorē, temperant res & aduersitate destrunt, & fortunæ sunt æquales. i. temperatæ naturæ, mali uero nocibilis naturæ, ideo q̃ uolūt impedire, & si receperint, tamē omnino nō deerit eorū substantia & caliditas eorum diuersitatis, & sunt quasi fures, & ciues malorum ex hominibus & ab eis uenit diuersitas & discordia, commutatio quoq; ac rerum confusio, intellige hoc totum.

Ascendens, & quid in eo est de electionibus in scientia naturarū signorū, quorū prima sunt mobilia.

Scito quod signa mobilia significant mobilitatē rerum festinatē, & nihil durabile fit in eis, nec prolongat tempus illorū, bonum tamen est in eis seminare, emere, uendere, & mulierē firmare, hæc omnia sub eis proficiūt, et infirmus liberabit cito, contentio quoq; in eis nō prolongat, & fugitiuus reuertet cito, peregrinatio etiā utilis est in eis, & si quis promiserit in eis aliquid, non perficiet promissum, locutiones, somnia & rumores in eis falsi erunt, nō curret sub eis aliquis medicus, nec plantetur sub eis aliqua plantatio, & nō fundet in eis fundamentū, quia malum est, & omne quod inceperis in eis, cuius stabilitatē uolueris, nō erit stabile. Omne aut opus instabile & festinationes q̃ uolueris facere, incipe sub eis. Et uelociora mobilibus sunt Aries & Cancer, sunt enim plus totius fixis, & plus mobilitatis, Libra uero & Capricornus, sunt fortiora, & magis temperata. Porro fixa cōgrua sunt omni operi, cuius stabilitas & prolongatio temporis queritur, & quod uult auctor eius esse durabile bonum q̃, & utile est in eis ædificare, & nuptias celebrare, postq̃ fuerit desponsatio in mobilibus. Et si in eis dimissa fuerit mulier a marito, non reuertet ad eum, in initiis uero & inceptionibus in eis nō erit fiducia, nisi in eis multiplicent testimonia fortunatū, & qui uinctus fuerit in eis, prolongabit eius carcer, & qui ita scitur in eis, nō poterit cito mitigari. Conditiones uero & mercedes in eis utiles sunt, bonum q̃ erit ædificare, & facere fundamentū. Scorpio autē leuior est omnibus fixis, & Leo magis fixus, Aquarius est tardior ac deterior, Taurus uero magis est planus. Signa cōmunia in participatione & fraternitate sunt utilia. Et quicquid operatū fuerit in eis, saepe erit iteratū. Emere uero, & nuptias celebrare in eis nō erit utile nec proficuum, & erit in eis ingeniū & deceptio, & cui obicitur aliquid in eis, euadit & sanat ex eo quod sibi obicit. Et qui incarceratur in eis, nō figitur nisi in timore proprie propter paruitatē suæ apparitionis & exitus eius, & qui egredit ex carcere, redibit ad locū suū, & si capit in eis fugitiuus, redibit ad fugā suā secundo, & qui uadit in eis ad iudicē, nō firmat ei sententia neq; iudicium, neq; in eis uadit aliquis in nauē, nā qui uadit, permutat ex ea ad aliā, cui promittit aliquid in eis, dissoluit, & nō complet ei aliquid de illo, & infirmus in eis sanat, deinde incurrit reciduationē. Totū ergo quod aduenit homini, in eis ex bono & malo duplicat super eū. Et si quis morit in eis, tūc morit post eum in illo loco alius in proximo. Et permutatio & ablutio capitis & barbae, & purgatio auri & argenti in eis sunt conuenientes, et mittere pueros ad literas. Si aut uis incipere aliquid ex eis quæ dixi tibi, tunc pone Lunam in ascendēte illarū domorū cōuenientiū ei quod uis, & cōiunge Lunā cū fortunis recipientibus illo signo, & signa q̃dē diei in cōparatiōe diei sūt fortiora, et pone ascendens diurnū. Signa aërea cōueniūt uenationi in terra & mari, & signa regalia cōueniūt regib⁹, et signa q̃bus sūt uoces, cōueniūt illis q̃ canūt fistula cū crudo & uoci alchool & cātlenē, & signa ignea cōueniūt oī q̃d fit cū igne, & signa equalitatis, in q̃b⁹ equant nox & dies, cōueniūt ueritati & ueriditioni, & eis q̃ opant cū lacibus, & signa mutabilia, & sunt illa in quibus incipiūt mutari nox & dies, cōueniūt mutationi, et ei qui uult p mutationē de re ad re, et cōsidera ad oē opus q̃d tu uis incipe, quæ sit natura illius signi ex orbibus, et cōiunge Lunā & dñm ascendens cū illa substantia, & radix illius naturæ, & natus cū illa hora, s. hora inceptions. Quod si uis illud q̃d est ex parte dñorū & principū, & magnatū, & præpositorū sup ciuitates, & spectabiliū & dñorū, pugne & languorū, tūc tibi est p Solē, et quod est ex parte sublimiū, tūc tibi est p Iouē, & agricolarū & infimorū, tūc tibi est p Saturnū, et dñū cū et dñorū pugnarū, tūc tibi est p Martē, & q̃d est ex parte mulierū, tūc tibi est per Venere. Emptiones aut & ueditiones, ac cōtentiones, & res scriptæ, ac negotiationes, sunt Mercurio, & in cōmixtione reginarū ex mulierib⁹ & inquisitione eorū, q̃ apud illas sūt per Lunā.

Signa mobilia.

Fixa.

Communia.

De ortu quartæ triplicitatis.

Si uero ascendens fuerit Cancer, Scorpio, uel Piscis, quia sunt aquatica signa, sub eorū ortu bonum est facere omnia quæ pertinent ad aquam, ut rheria mittere in aquā, & omne genus piscationis exercere, balneare, & balnea cōstruere, & clausa ad molendinum facere, & aquæ cursus dirigere, & multa quæ enumerari non possunt.

De hora Saturni, & signo, & eius ascendente.

Hoc tantum diligentius est attendendum, quod si fuerit hora Saturni, & signum Saturni ascendat, mirabile est facere omnia quæ dicta sunt de horis Saturni, & idem intellige de omnibus aliis horis & signis, & si potes, concordas horas cū signis, quia optimū est, & quod diximus de Saturno, sic intellige de omnibus aliis planetis.

ZAHHELIS DE ELECTIONIBVS

L I B E R .

Mnes cōcordati sunt, quod electiones sint debiles, nisi in regibus habent 93, isti licet debilitentur eorum electiones radices, id est, natiuitates eorum, quæ confortāt omnem planetam debilem in itinere, mulieribus uero & mercatoribus, & his qui sequuntur, non eligas aliquid, nisi supra natiuitates eorum, & reuolutiones annorum illorum, & super natiuitates eorum filiorum, quorum autem ista ignorantur, accipiantur eis interrogationes. Et sciatur effectus rei eorum ex eis, postea eligatur eis secundū hoc, quia dum interrogauerit quis de semetipso iam peruenit ex natiuitate sua ad bonū uel malum. Quare ipse te interrogauit, & indica ei secundum interrogationem suam. Caue ergo ab huiusmodi electionibus. Quomodo enim eliges ei, cuius radix distracta est, maxime cum hoc sit initium primum, & radix antiqua, in qua est fiducia, caue igitur eligere ei, cuius radix natiuitatis uel interrogationis significauerit aliquod horribile, ad quod cum peruenerit, si posueris omnes fortunas in angulis, & cadere feceris omnes malos ab eo, nihil proficiet ei, & omnis planeta qui non congruit domino ascendenti eius, nō proderit illi uiro quicquam, & maxime illis qui sunt uiles uel mediocres, quia nescis utrum eligas ascendens, uel stellā, quæ sit ei in radice inimica, uel fuerit in eodem signo ascendente quod ei elegisti malum, nihil enim admiramur in illis, qui equitant mare, aut illis qui peregrinantur in una hora, quorum intentio est in una peregrinatione. Sed quidam eorū naufragium patiuntur, quidā uero euadūt, & quidam eorum inueniunt substantiam, quidam uero nihil inueniunt, nō enim assimilatur esse quorundam eorū aliorū esse, & iam multoties probaui hoc in collatione quorundā, qui exierunt à loco in una hora, & peruenierunt ad aliā regionē in hora una. Sed quidā ex eis uelocius reuersi sunt cum optima substantia, & quidā ibidē tardaerūt, quidā uero eorū perierunt anteq̃ redirent ad domos suas, hoc enim eis accidit ex natiuitatibus suis, & ex diuersione eorū in ipsis annis, uidemus etiam quosdā gaudere, & potare in die malo, & in timendo die, scilicet multorū impedimentorū, & congregatur atq̃ ingreditur super eos rixa in die bono & laudabili, & uidebis forte significatōre iunctum malo ex quarto aspectu uel oppositione, aut erit cum eo in uno signo, inueniet tamen in eo fortunū bonū. Quare hoc nō est, nisi quod mali fortassis congruerint ei magis, quia erant domini ascendenti primi, uel domini diuisionis eius, aut domini ascendenti reuolutoris anni. Cum autē elegeris super ascendēs interrogationis aut natiuitatis, quam nō fci, uel super dominū signi profectionis anni, erit electio tua dignior, quia scies quid ei sit cōgruum ex stellis, & quid sit eius affectus. Caue igitur in hoc capitulo, et sit opus tuum simile electioni tuæ. Et scito quod omnipotēs & altissimus creauit omnē creaturā, mundum scilicet, & quicquid in eo est ex quatuor naturis. i. ex quatuor elemētis, & collocauit terrā, & omne quod sup̃ eā est ex rationali & irrationali, & ex mobili & immobili in circulo, posuitq̃ inter hęc et circulū rem subtilē, quā sciūt sapiētes, ut illa subtilis occasio, quā posuit inter lapidē magnetis & ferrū, & qui est inter patrē & filiū, et inter comedentem & cibū, Scito hęc & intellige cū. A cōcordia ergo quæ est inter utraq̃ substantias, superiore sci

licet